

ГАЙД

ЯК НАЛАДЗИЦЬ ЭФЕКТЫЎНУЮ КАМУНІКАЦЫЮ ПАМІЖ НДА І СМІ

ПРА ГАЙД

Палымяныя спрэчкі ў сацсетках не з'яўляюцца выключна беларускай рысай. А «прэзумпцыя непавагі», распаўсюджаная на постсавецкай прасторы, блакуе камунікацыю і прыводзіць да сацыяльных катаклізмаў і **запавольвання** развіцця грамадства.

БАЖ абагуліў і сабраў разам рэкамендацыі спецыялістаў, якія правялі шэраг вэбінараў у рамках курса «Эфектыўныя камунікацыі для НДА і медыяў». **Гэты гайд створаны для таго, каб дапамагчы аднавіць эфектыўную камунікацыю паміж НДА і незалежнымі медыямі, страчаную пасля падзеяў 2020 года.**

ІНФАРМАЦЫЙНАЯ СТРАТЭГІЯ

ШТО ГЭТА ТАКОЕ І НАВОШТА ЯНА ПАТРЭБНАЯ?

Планаванне праекта, адукацыйнай праграмы, піяр-стратэгіі **заўсёды пачынаецца з пытання**: дзеля чаго? І гэтае пытанне неабходна задаваць сабе на кожным этапе дзейнасці.

Перш чым наладжваць стасункі з медыямі, трэба дакладна зразумець сваю мэтавую аўдыторыю.

Гэта дазволіць вызначыцца, на каго можна паўплываць: узрост, пол зацікаўленых у вас людзей, якімі сацсеткамі яны карыстаюцца, якія каштоўнасці вызнаюць і гэтак далей.

Аўдыторыю трэба вывучыць: як і чым людзі жывуць, на якой мове яны размаўляюць, як думаюць і якія словы выкарыстоўваюць?

Пасля вызначэння мэтавай аўдыторыі фармулююцца мэты і задачы праекта (ініцыятывы). **Толькі калі ёсць разуменне**, што людзям патрэбна, можна выпрацоўваць механізмы супрацы з імі. І пасля гэтага прыходзіць разуменне, якія канкрэтныя медыі патрэбна задзейнічаць дзеля прасоўвання той ці іншай кампаніі.

Інфармацыйная стратэгія і аналіз даследаванняў — гэта заўсёды мазгавы штурм усёй каманды: чым больш ідэй — добрых і розных — агучваецца, тым большая эфектыўнасць прынятых дзеянняў.

КЕЙС

МЕДЫЯІНІЦЫЯТЫВЫ, ШТО ПРАЦУЕ З ТЭМАТЫКАЙ ЛГБТК+

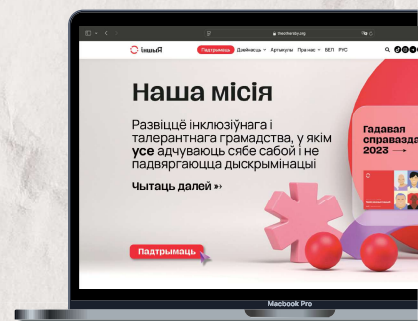

Медыяініцыятыва «Гэта Окей» вызначае сваю місію так: працаваць дзеля таго, каб беларускае грамадства жыло без дыскрымінацыі і стыгматызацыі ў адносінах да ЛГБТК+ людзей. І робіць гэта праз асвету і інфармацыйныя кампаніі. Спачатку арганізацыя апытала 445 чалавек, якія не звязваюць сябе з ЛГБТ-супольнасцю.

Пасля гэтага ініцыятыва склала **сваю медыястратэгію**. Адною з задач з'яўляецца выпрацоўка пазітыўнага медыяіміджу ЛГБТК+ супольнасці. Бо сёння прадстаўнікі ЛГБТК+ рэпрэсуюцца і пераследуюцца ў Беларусі, але рэдка чуюць словы падтрымкі ад бацькоў, блізкіх сяброў. У той жа час усе прадстаўнікі ЛГБТК+ — чыесьці дзеці.

Ініцыятыва разбіла сваю мэтавую групу на дадатковыя мікрападгрупы: бацькі, псіхолагі, сэксалагі — і кожную падгрупу падрабязна характарызавала.

З даследавання «Гэта Окей» зрабіла цэлую медыякампанію: правяла процьму сустрэч, зрабіла вялікую рэкламу, правяла працу з інфлюэнсерамі — то-бок, данесла інфармацыю да людзей. Для арганізацыі важным было нават таргетаваць рэкламу пра анкетаванне, якое праводзілася, бо ў Беларусі вялікія праблемы з доступам да інфармацыі. Калі на вочы трапляе інфармацыя, што ідзе анкетаванне бацькоў на тэмы гендэра і сэксуальнасці, то адразу ўзнікае інтарэс: ого, пра гэта гавораць.

ДЗЕ УЗАЕМАДЗЕЙНІЧАЦЬ З АЎДЫТОРЫЯЙ?

Каб разумець, на якіх пляцоўках і як эфектыўней за ўсё ўзаемадзейнічаць з аўдыторыяй, можна як праводзіць уласныя апытанні, так і аналізаваць чужыя даследаванні.

Паводле апытанняў UNISEF, беларускія бацькі бяруць інфармацыю пра гендэрнае і сэксуальнае выхаванне з інтэрнэта — 80% і сацыяльных сетак — 51,4%. Але больш за ўсё давяраюць інтэрнэту (49,5) і ўрачам 47,6%.

Паводле сацыялагічных даследаванняў, у Беларусі апошнія 2-3 гады жанчыны шукаюць інфармацыю ў сацсетках (аддаюць перавагу Instagram), мужчыны — YouTube.

Даследаванне **Цэнтра новых ідэй** таксама пацвярджае, што тэлеграм-каналы, YouTube і сайты — гэта асноўныя крыніцы інфармацыі. Прынамсі, для людзей з дэмакратычнымі каштоўнасцямі..

Ініцыятыва «Гэта Окей» для ўзаемадзеяння са сваёй аўдыторыяй выкарыстоўвае выключна Instagram: на-першае, іх мэтавая аўдыторыя знаходзіцца менавіта там, а на-другое, няма дастаткова рэсурсаў для засваення іншых пляцовак.

ЯК ДРУЖЫЦЬ І НЭТВОРКАЦЬ

Звычайна СМІ просяць каментар ці ацэнку эксперта аператыўна, у той час як НДА практыкуюць іншыя падыходы: бяспека, узгадненне, што можа расцягвацца на некалькі дзён. **То-бок, медыі і НДА працуюць па-рознаму.** Але час — асноўная валюта для ўсіх, у тым ліку і для мэтавай аўдыторыі НДА. Для няўрадавых арганізацый таксама важна данесці аўдыторыі патрэбную інфармацыю своечасова і аператыўна, убудоваць свае праекты ў звычайнае жыццё. Таму ім вельмі важна кампрамісы паміж сваімі правіламі і патрабаваннямі медыяў.

Каб выйсці на какрэтных медыі, можна пашукаць асабістыя кантакты праз сацсеткі LinkedIn, Facebook: звычайна, там указваецца, хто ёсць хто. Але беларускія незалежныя журналісты ў мэтах асабістай бяспекі ўсё часцей не публічаць, на якую рэдакцыю працуюць. Тады можна пайсці іншым шляхам: пісаць лісты на емэйл, які ўказаны ў выходных даных на сайце, ці кідаць запыт у бот Telegram-каналаў.

З МЕДЫЯМІ?

НДА варта праводзіць паслядоўную працу: калі медыя не адказала, не трэба рабіць з гэтага катастрофу, а варта паўтараць свой запыт і адзін, і другі, і трэці раз. Медыі маюць вельмі абмежаваныя рэсурсы, таму адсутнасць адказу можа тлумачыцца проста занятасцю супрацоўнікаў.

Прэс-рэлізы, анонсы варта рабіць кароткія, ёмкія і цікавыя. Журналіст, адкрываючы ліст, мае секунд 5-10 на прыняцце рашэння: варта займацца кейсам ці не. Журналістаў, як і ўсіх звычайных людзей, трэба зацікавіць. Гэтыя асаблівасці камунікацыі трэба ўлічваць яшчэ на этапе планавання медыякампаніі.

КРЫЗІСНЫЯ КАМУНІКАЦЫІ

Камунікацыйны крызіс — сітуацыя, у якой блакуюцца магчымасці звыклай, нармальнай камунікацыі, і гэтая сітуацыя патрабуе неадкладнага рэагавання.

Крызісная камунікацыя разглядаецца як сукупнасць тэхналогіяў для абароны і аднаўлення сацыяльнага капітала.

У такім становішчы апынулася грамадзянская супольнасць сёння: мы хутка бяжым у поўнай цемры, не маючы арыенціраў і не ведаючы, што чакае нас за бліжэйшым вуглом.

Пры гэтым узнікае пагроза рэпутацыі арганізацыі (напрацаваны досвед працы), яе іміджу. Самае галоўнае, што камунікацыйны крызіс пагражае **разбурыць сацыяльны капітал.**

Захаваць і развіць сацыяльны капітал — вось асноўная задача антыкрызісных камунікацый.

Існуюць канфрантацыйныя крызісы. Напрыклад, з прапагандыстамі. Канфрантацыя можа наспець унутры супольнасці. Яна бывае прыхаваная і адкрытая. Існуюць крызісы ўзаемаадносін з уладамі, прычым не толькі з беларускімі, але і з уладамі ў краіне знаходжання. Крызіс даверу стэйкхолдэраў, фінансавання, унутранай канфліктнасці.

Але самы галоўны крызіс, да якога падышла грамадзянская супольнасць за чатыры гады дзейнасці ў эміграцыі, — крызіс сэнсаў развіцця і матывацыі. **Навошта я раблю, для каго я раблю?** — калі няма адказу на гэтае пытанне, то матывацыя абнуляецца.

Гэта пагражае ўсім беларускім супольнасцям — і медыям, і грамадскім арганізацыям.

ШТО ГЭТА ТАКОЕ І ЯК ПРАЦУЕ?

З-ЗА ЧАГО ЎЗНІКАЮЦЬ КРЫЗІСНЫЯ СІТУАЦЫІ?

Найбольш распаўсюджаная прычына — палітычныя рэпрэсіі. **Менш заўважная** — раскрыццё фактаў неэтычных паводзінаў супрацоўнікаў арганізацыі, напрыклад, гісторыі хатняга гвалту ці карупцыі. Гэта адзінкавыя выпадкі, але па сваёй бранябойнасці вельмі разбуральныя.

У гэтай сітуацыі вельмі **важную ролю іграюць** інтанацыя і рэакцыя кіраўніцтва на праблему. Таксама іх могуць правакаваць, хоць і нячаста, судовыя іскі.

Часцей крызісныя сітуацыі развіваюцца з-за негатыўных публікацый у СМІ. Асабліва такія тэксты характэрныя для прапагандысцкіх рэсурсаў.

Дыскрэдытацыя і самадыскрэдытацыя арганізацыі таксама можа спусціць курок крызіса.

Інфармацыйныя ўцечкі сталі бічом нашага часу. Часам адбываюцца маштабныя ўцечкі, напрыклад, пра гранты, фінансавыя ўмовы. Пра кожную такую сітуацыю, нават калі яна не патрапіла ў медыя, нехта ды ведае, напрыклад, калегі па сектару ці стэйкхолдэры (партнёры, донары і г.д.).

ЯК РЭАГАВАЦЬ НА КРЫЗІС?

БІЦЬ, ЗАСТЫЦЬ ЦІ БЕГЧЫ?

Крызісныя сітуацыі — велізарная праблема на постсавецкай прасторы, у тым ліку і ў Беларусі. Але гэта дакладна не выключна беларуская рыса. Сутыкнуўшыся з крызісам, мы пазбягаем яе рашэння ці ўспрымаем яе як катастрофу, замест таго, каб займацца тэхналагічным вырашэннем крызіса. **Гэта асноўная праблема.**

Тэорыя карпаратыўнай абароны — рэактыўная стратэгія: нешта здарылася, а мы або адмаўляем сваю віну, альбо атакуем, альбо прызнаём памылкі і публічна каемся

Тэорыя аднаўлення рэпутацыі — распрацоўка больш устойлівых стратэгічных інструментаў. Мы робім тое ж самае, што і ў першым выпадку, але загадзя.

Насамрэч кожны крызіс тоіць у сабе як пагрозы, так і адкрывае новыя магчымасці.

ШТО РАБІЦЬ

ПАСЛЯ ПАСПЯХОВАГА ПЕРААДОЛЕННЯ КРЫЗІСА?

*Усе памылкі, няўдачы і катастрофы неабходна
пільна прааналізаваць, адрэфлексаваць і зафіксаваць.*

Выяўленыя слабыя месцы дапамагаюць знайсці патэнцыйныя вобласці развіцця. А лепшыя рашэнні павінны стаць карпаратыўным інструментам для вырашэння крызісных сітуацый.

Важным складнікам многіх канфліктаў з'яўляецца татальная непавага да ўсіх і ўсяго, у тым ліку і да сябе. **«Прэзумпцыя непавагі»** — татальны недавер адзін аднаму, як, напрыклад, у тыповым постсавецкім грамадстве. Узровень сацыяльнага даверу ў грамадстве невысокі, і цэнтрам гэтага недаверу з'яўляецца дзяржава. У штодзённым жыцці гэта выглядае як скептычнае, непаважнае стаўленне да чалавека, якога не ведаем: і гэтая асоба нібыта мусіць даказваць, што яна дастойная нашай павагі. У заходняй традыцыі ўсё наадварот: мы добра ставімся да ўсіх па змаўчанні, і толькі пры амаральных паводзінах узровень павагі да той ці іншай персоны зніжаецца.

«Прэзумпцыя непавагі» блакуе камунікацыю, гэта асноўная прычына павольнага развіцця грамадства і сацыяльных катаклізмаў. **Каштоўнасць** беларускай рэвалюцыі палягае ў дварах, калі суседзі выйшлі са сваіх кватэр і першы раз павіталіся адзін з адным. Гэта была вельмі хуткая, заблакаваная ўладамі гісторыя, яна паказвае, як гэта можа працаваць. Недахоп павагі зніжае гатоўнасць людзей да канструктыўнай камунікацыі: нам вельмі цяжка загаварыць, асабліва на канфліктную тэму. Але калі ўсё ж гэта адбылося, то нашая рэакцыя была вельмі станоўчая.

ПАРАДЫ

СПЕЦЫЯЛІСТА ПА АНТЫКРЫЗІСНЫХ КАМУНІКАЦЫЯХ

Пасля 2020 года большасць незалежных СМІ і НДА апынуліся ў эміграцыі. Сувязі паміж імі разбураны, іх трэба аднаўляць, але ўжо ў новых умовах (масавыя рэпрэсіі ў Беларусі, эміграцыя, вайна ва Украіне), калі на першае месца выйшлі пытанні бяспекі. Ці існуе алгартым для аднаўлення даверу паміж гульцамі і, адпаведна, аднаўлення камунікацыйных сувязяў?

Да незалежных медыяў існуе вялікая колькасць прэтэнзіяў. **Напрыклад:** медыі не пішуць пра НДА, альбо пішуць зусім не тое, альбо не бяруць каментары, ці асвятляюць тэму сацыяльнай экспертызы вельмі павярхоўна, максімальна спрошчана.

Калі НДА хочуць, каб пра іх пісалі медыі, апошнім трэба нешта прапанаваць.

Напрыклад, НДА кажа, што ўзнятая СМІ праблематыка намнога складанейшая, але мы ведаем, як пра гэта казаць. Для прыкладу варта ўзяць рэальны кейс працы па разладах аўтыстычнага спектра: журналістаў навучылі, якімі словамі трэба гаварыць пра праблему. Літаральна за тры гады замацавалася разуменне, што чалавек з аўтызмам — не псіхічна хворы чалавек. Але для гэтага спатрэбілася вялікая сістэмная праца з боку арганізацыі «Дзеці. Аўтызм. Бацькі».

Недахоп часу — заўсёдная праблема журналіста.

Таму задача грамадскай супольнасці — прапанаваць экспертызу канкрэтным медыям, прычым досыць камфортным для журналістаў спосабам.

**ІНАКШ МЫ ЗАЎСЁДЫ БУДЗЕМ МЕЦЬ
СТАЛЫ КАНФЛІКТНЫ КЕЙС.**